

напрямі раціоналізації бюрократії, що відповідав веберівським вимогам про формування деполітизованої, професійної кар'єрної бюрократії, яка працює за постійну зарплату і перспективу отримання пенсії. Праця Вудро Вільсона „Дослідження управління” (1887 р.), який, подібно до Макса Вебера, прийшов до думки про необхідність утвердження в країні раціональної бюрократії, базованої на принципах єдності управління, ієрархії, контролю та професіоналізму, надала теоретичного обґрунтування зазначеній ідеї. На відміну від Макса Вебера, й цілком в контексті американської політичної теорії та практики Вудро Вільсон (Президент США) уже не вимагав повної деполітизації державної служби і чіткого розмежування політичних і адміністративних посад.

Розпочатий уже відомим „Пендлтон актом” процес раціоналізації та професіоналізації американської бюрократії розтягнувся на десятиліття. Так, Класифікаційним актом (Classification Act) 1923 р. започатковано поділ державних службовців, залежно від виконуваної ними роботи. Тоді як опрацювання зазначеної класифікації тривало до 1930-х рр. А вже Рамстейк акт (Ramspeck Act) 1940 р. поширив відому класифікаційну сітку на всю державну службу. Однак створити цілком деполітизовану державну службу, яка б відповідала веберівському ідеалу раціональної бюрократії, у США так і не спромоглися. Навпаки, у 1829 р. – за часів Ендрю Джексона, а пізніше – в період „Нового курсу” Франкліна Рузвельта, президентства Річарда Ніксона, Джимі Картера та Рональда Рейгана у США відбувалась неодноразова реполітизація державної служби. Її метою було подолання корупції, а також прагнення зробити чиновників більш чесними (це сталося за часів правління Президента Ніксона). При цьому бюрократія остаточно набула „чутливості” до потреб і вимог суспільства, однак не стала більш ефективною, що є головною метою раціональної бюрократії. Отже, зазначені зміни в США не вкладаються в рамки класичної концепції раціональної бюрократії Макса Вебера. Однак вони відповідають американській традиції, яка однаково наголошує на необхідності служіння чиновників а) суспільним інтересам, б) своїм відвідувачам, а не абстрактній „державі”. Що цілком узгоджується з вимогами сучасної концепції розвитку державного управління [4, С. 42-45]. Опрацювання і втілення в період керівництва Рональда Рейгана (у США) та Маргарет Тетчер (у Сполученому Королівстві) таких концепцій дозволило наблизити управління у державному секторі до управління у приватному секторі, що також відповідає економічному підходу до раціоналізації бюрократії.

1. [1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12] [13] [14] [15] [16] [17] [18] [19] [20] [21] [22] [23] [24] [25] [26] [27] [28] [29] [30] [31] [32] [33] [34] [35] [36] [37] [38] [39] [40] [41] [42] [43] [44] [45] [46] [47] [48] [49] [50] [51] [52] [53] [54] [55] [56] [57] [58] [59] [60] [61] [62] [63] [64] [65] [66] [67] [68] [69] [70] [71] [72] [73] [74] [75] [76] [77] [78] [79] [80] [81] [82] [83] [84] [85] [86] [87] [88] [89] [90] [91] [92] [93] [94] [95] [96] [97] [98] [99] [100] [101] [102] [103] [104] [105] [106] [107] [108] [109] [110] [111] [112] [113] [114] [115] [116] [117] [118] [119] [120] [121] [122] [123] [124] [125] [126] [127] [128] [129] [130] [131] [132] [133] [134] [135] [136] [137] [138] [139] [140] [141] [142] [143] [144] [145] [146] [147] [148] [149] [150] [151] [152] [153] [154] [155] [156] [157] [158] [159] [160] [161] [162] [163] [164] [165] [166] [167] [168] [169] [170] [171] [172] [173] [174] [175] [176] [177] [178] [179] [180] [181] [182] [183] [184] [185] [186] [187] [188] [189] [190] [191] [192] [193] [194] [195] [196] [197] [198] [199] [200] [201] [202] [203] [204] [205] [206] [207] [208] [209] [210] [211] [212] [213] [214] [215] [216] [217] [218] [219] [220] [221] [222] [223] [224] [225] [226] [227] [228] [229] [230] [231] [232] [233] [234] [235] [236] [237] [238] [239] [240] [241] [242] [243] [244] [245] [246] [247] [248] [249] [250] [251] [252] [253] [254] [255] [256] [257] [258] [259] [260] [261] [262] [263] [264] [265] [266] [267] [268] [269] [270] [271] [272] [273] [274] [275] [276] [277] [278] [279] [280] [281] [282] [283] [284] [285] [286] [287] [288] [289] [290] [291] [292] [293] [294] [295] [296] [297] [298] [299] [300] [301] [302] [303] [304] [305] [306] [307] [308] [309] [310] [311] [312] [313] [314] [315] [316] [317] [318] [319] [320] [321] [322] [323] [324] [325] [326] [327] [328] [329] [330] [331] [332] [333] [334] [335] [336] [337] [338] [339] [340] [341] [342] [343] [344] [345] [346] [347] [348] [349] [350] [351] [352] [353] [354] [355] [356] [357] [358] [359] [360] [361] [362] [363] [364] [365] [366] [367] [368] [369] [370] [371] [372] [373] [374] [375] [376] [377] [378] [379] [380] [381] [382] [383] [384] [385] [386] [387] [388] [389] [390] [391] [392] [393] [394] [395] [396] [397] [398] [399] [400] [401] [402] [403] [404] [405] [406] [407] [408] [409] [410] [411] [412] [413] [414] [415] [416] [417] [418] [419] [420] [421] [422] [423] [424] [425] [426] [427] [428] [429] [430] [431] [432] [433] [434] [435] [436] [437] [438] [439] [440] [441] [442] [443] [444] [445] [446] [447] [448] [449] [450] [451] [452] [453] [454] [455] [456] [457] [458] [459] [460] [461] [462] [463] [464] [465] [466] [467] [468] [469] [470] [471] [472] [473] [474] [475] [476] [477] [478] [479] [480] [481] [482] [483] [484] [485] [486] [487] [488] [489] [490] [491] [492] [493] [494] [495] [496] [497] [498] [499] [500] [501] [502] [503] [504] [505] [506] [507] [508] [509] [510] [511] [512] [513] [514] [515] [516] [517] [518] [519] [520] [521] [522] [523] [524] [525] [526] [527] [528] [529] [530] [531] [532] [533] [534] [535] [536] [537] [538] [539] [540] [541] [542] [543] [544] [545] [546] [547] [548] [549] [550] [551] [552] [553] [554] [555] [556] [557] [558] [559] [560] [561] [562] [563] [564] [565] [566] [567] [568] [569] [570] [571] [572] [573] [574] [575] [576] [577] [578] [579] [580] [581] [582] [583] [584] [585] [586] [587] [588] [589] [590] [591] [592] [593] [594] [595] [596] [597] [598] [599] [600] [601] [602] [603] [604] [605] [606] [607] [608] [609] [610] [611] [612] [613] [614] [615] [616] [617] [618] [619] [620] [621] [622] [623] [624] [625] [626] [627] [628] [629] [630] [631] [632] [633] [634] [635] [636] [637] [638] [639] [640] [641] [642] [643] [644] [645] [646] [647] [648] [649] [650] [651] [652] [653] [654] [655] [656] [657] [658] [659] [660] [661] [662] [663] [664] [665] [666] [667] [668] [669] [670] [671] [672] [673] [674] [675] [676] [677] [678] [679] [680] [681] [682] [683] [684] [685] [686] [687] [688] [689] [690] [691] [692] [693] [694] [695] [696] [697] [698] [699] [700] [701] [702] [703] [704] [705] [706] [707] [708] [709] [710] [711] [712] [713] [714] [715] [716] [717] [718] [719] [720] [721] [722] [723] [724] [725] [726] [727] [728] [729] [730] [731] [732] [733] [734] [735] [736] [737] [738] [739] [740] [741] [742] [743] [744] [745] [746] [747] [748] [749] [750] [751] [752] [753] [754] [755] [756] [757] [758] [759] [760] [761] [762] [763] [764] [765] [766] [767] [768] [769] [770] [771] [772] [773] [774] [775] [776] [777] [778] [779] [780] [781] [782] [783] [784] [785] [786] [787] [788] [789] [790] [791] [792] [793] [794] [795] [796] [797] [798] [799] [800] [801] [802] [803] [804] [805] [806] [807] [808] [809] [810] [811] [812] [813] [814] [815] [816] [817] [818] [819] [820] [821] [822] [823] [824] [825] [826] [827] [828] [829] [830] [831] [832] [833] [834] [835] [836] [837] [838] [839] [840] [841] [842] [843] [844] [845] [846] [847] [848] [849] [850] [851] [852] [853] [854] [855] [856] [857] [858] [859] [860] [861] [862] [863] [864] [865] [866] [867] [868] [869] [870] [871] [872] [873] [874] [875] [876] [877] [878] [879] [880] [881] [882] [883] [884] [885] [886] [887] [888] [889] [890] [891] [892] [893] [894] [895] [896] [897] [898] [899] [900] [901] [902] [903] [904] [905] [906] [907] [908] [909] [910] [911] [912] [913] [914] [915] [916] [917] [918] [919] [920] [921] [922] [923] [924] [925] [926] [927] [928] [929] [930] [931] [932] [933] [934] [935] [936] [937] [938] [939] [940] [941] [942] [943] [944] [945] [946] [947] [948] [949] [950] [951] [952] [953] [954] [955] [956] [957] [958] [959] [960] [961] [962] [963] [964] [965] [966] [967] [968] [969] [970] [971] [972] [973] [974] [975] [976] [977] [978] [979] [980] [981] [982] [983] [984] [985] [986] [987] [988] [989] [990] [991] [992] [993] [994] [995] [996] [997] [998] [999] [1000] [1001] [1002] [1003] [1004] [1005] [1006] [1007] [1008] [1009] [1010] [1011] [1012] [1013] [1014] [1015] [1016] [1017] [1018] [1019] [1020] [1021] [1022] [1023] [1024] [1025] [1026] [1027] [1028] [1029] [1030] [1031] [1032] [1033] [1034] [1035] [1036] [1037] [1038] [1039] [1040] [1041] [1042] [1043] [1044] [1045] [1046] [1047] [1048] [1049] [1050] [1051] [1052] [1053] [1054] [1055] [1056] [1057] [1058] [1059] [1060] [1061] [1062] [1063] [1064] [1065] [1066] [1067] [1068] [1069] [1070] [1071] [1072] [1073] [1074] [1075] [1076] [1077] [1078] [1079] [1080] [1081] [1082] [1083] [1084] [1085] [1086] [1087] [1088] [1089] [1090] [1091] [1092] [1093] [1094] [1095] [1096] [1097] [1098] [1099] [1100] [1101] [1102] [1103] [1104] [1105] [1106] [1107] [1108] [1109] [1110] [1111] [1112] [1113] [1114] [1115] [1116] [1117] [1118] [1119] [1120] [1121] [1122] [1123] [1124] [1125] [1126] [1127] [1128] [1129] [1130] [1131] [1132] [1133] [1134] [1135] [1136] [1137] [1138] [1139] [1140] [1141] [1142] [1143] [1144] [1145] [1146] [1147] [1148] [1149] [1150] [1151] [1152] [1153] [1154] [1155] [1156] [1157] [1158] [1159] [1160] [1161] [1162] [1163] [1164] [1165] [1166] [1167] [1168] [1169] [1170] [1171] [1172] [1173] [1174] [1175] [1176] [1177] [1178] [1179] [1180] [1181] [1182] [1183] [1184] [1185] [1186] [1187] [1188] [1189] [1190] [1191] [1192] [1193] [1194] [1195] [1196] [1197] [1198] [1199] [1200] [1201] [1202] [1203] [1204] [1205] [1206] [1207] [1208] [1209] [1210] [1211] [1212] [1213] [1214] [1215] [1216] [1217] [1218] [1219] [1220] [1221] [1222] [1223] [1224] [1225] [1226] [1227] [1228] [1229] [1230] [1231] [1232] [1233] [1234] [1235] [1236] [1237] [1238] [1239] [1240] [1241] [1242] [1243] [1244] [1245] [1246] [1247] [1248] [1249] [1250] [1251] [1252] [1253] [1254] [1255] [1256] [1257] [1258] [1259] [1260] [1261] [1262] [1263] [1264] [1265] [1266] [1267] [1268] [1269] [1270] [1271] [1272] [1273] [1274] [1275] [1276] [1277] [1278] [1279] [1280] [1281] [1282] [1283] [1284] [1285] [1286] [1287] [1288] [1289] [1290] [1291] [1292] [1293] [1294] [1295] [1296] [1297] [1298] [1299] [1300] [1301] [1302] [1303] [1304] [1305] [1306] [1307] [1308] [1309] [1310] [1311] [1312] [1313] [1314] [1315] [1316] [1317] [1318] [1319] [1320] [1321] [1322] [1323] [1324] [1325] [1326] [1327] [1328] [1329] [1330] [1331] [1332] [1333] [1334] [1335] [1336] [1337] [1338] [1339] [1340] [1341] [1342] [1343] [1344] [1345] [1346] [1347] [1348] [1349] [1350] [1351] [1352] [1353] [1354] [1355] [1356] [1357] [1358] [1359] [1360] [1361] [1362] [1363] [1364] [1365] [1366] [1367] [1368] [1369] [1370] [1371] [1372] [1373] [1374] [1375] [1376] [1377] [1378] [1379] [1380] [1381] [1382] [1383] [1384] [1385] [1386] [1387] [1388] [1389] [1390] [1391] [1392] [1393] [1394] [1395] [1396] [1397] [1398] [1399] [1400] [1401] [1402] [1403] [1404] [1405] [1406] [1407] [1408] [1409] [1410] [1411] [1412] [1413] [1414] [1415] [1416] [1417] [1418] [1419] [1420] [1421] [1422] [1423] [1424] [1425] [1426] [1427] [1428] [1429] [1430] [1431] [1432] [1433] [1434] [1435] [1436] [1437] [1438] [1439] [1440] [1441] [1442] [1443] [1444] [1445] [1446] [1447] [1448] [1449] [1450] [1451] [1452] [1453] [1454] [1455] [1456] [1457] [1458] [1459] [1460] [1461] [1462] [1463] [1464] [1465] [1466] [1467] [1468] [1469] [1470] [1471] [1472] [1473] [1474] [1475] [1476] [1477] [1478] [1479] [1480] [1481] [1482] [1483] [1484] [1485] [1486] [1487] [1488] [1489] [1490] [1491] [1492] [1493] [1494] [1495] [1496] [1497] [1498] [1499] [1500] [1501] [1502] [1503] [1504] [1505] [1506] [1507] [1508] [1509] [1510] [1511] [1512] [1513] [1514] [1515] [1516] [1517] [1518] [1519] [1520] [1521] [1522] [1523] [1524] [1525] [1526] [1527] [1528] [1529] [1530] [1531] [1532] [1533] [1534] [1535] [1536] [1537] [1538] [1539] [1540] [1541] [1542] [1543] [1544] [1545] [1546] [1547] [1548] [1549] [1550] [1551] [1552] [1553] [1554] [1555] [1556] [1557] [1558] [1559] [1560] [1561] [1562] [1563] [1564] [1565] [1566] [1567] [1568] [1569] [1570] [1571] [1572] [1573] [1574] [1575] [1576] [1577] [1578] [1579] [1580] [1581] [1582] [1583] [1584] [1585] [1586] [1587] [1588] [1589] [1590] [1591] [1592] [1593] [1594] [1595] [1596] [1597] [1598] [1599] [1600] [1601] [1602] [1603] [1604] [1605] [1606] [1607] [1608] [1609] [1610] [1611] [1612] [1613] [1614] [1615] [1616] [1617] [1618] [1619] [1620] [1621] [1622] [1623] [1624] [1625] [1626] [1627] [1628] [1629] [1630] [1631] [1632] [1633] [1634] [1635] [1636] [1637] [1638] [1639] [1640] [1641] [1642] [1643] [1644] [1645] [1646] [1647] [1648] [1649] [1650] [1651] [1652] [1653] [1654] [1655] [1656] [1657] [1658] [1659] [1660] [1661] [1662] [1663] [1664] [1665] [1666] [1667] [1668] [1669] [1670] [1671] [1672] [1673] [1674] [1675] [1676] [1677] [1678] [1679] [1680] [1681] [1682] [1683] [1684] [1685] [1686] [1687] [1688] [1689] [1690] [1691] [1692] [1693] [1694] [1695] [1696] [1697] [1698] [1699] [1700] [1701] [1702] [1703] [1704] [1705] [1706] [1707] [1708] [1709] [1710] [1711] [1712] [1713] [1714] [1715] [1716] [1717] [1718] [1719] [1720] [1721] [1722] [1723] [1724] [1725] [1726] [1727] [1728] [1729] [1730] [1731] [1732] [1733] [1734] [1735] [1736] [1737] [1738] [1739] [1740] [1741] [1742] [1743] [1744] [1745] [1746] [1747] [1748] [1749] [1750] [1751] [1752] [1753] [1754] [1755] [1756] [1757] [1758] [1759] [1760] [1761] [1762] [1763] [1764] [1765] [1766] [1767] [1768] [1769] [1770] [1771] [1772] [1773] [1774] [1775] [1776] [1777] [1778] [1779] [1780] [1781] [1782] [1783] [1784] [1785] [1786] [1787] [1788] [1789] [1790] [1791] [1792] [1793] [1794] [1795] [1796] [1797] [1798] [1799] [1800] [1801] [1802] [1803] [1804] [1805] [1806] [1807] [1808] [1809] [1810] [1811] [1812] [1813] [1814] [1815] [1816] [1817] [1818] [1819] [1820] [1821] [1822] [1823] [1824] [1825] [1826] [1827] [1828] [1829] [1830] [1831] [1832] [1833] [1834] [1835] [1836] [1837] [1838] [1839] [1840] [1841] [1842] [1843] [1844] [1845] [1846] [1847] [1848] [1849] [1850] [1851] [1852] [1853] [1854] [1855] [1856] [1857] [1858] [1859] [1860] [1861] [1862] [1863] [1864] [1865] [1866] [1867] [1868] [1869] [1870] [1871] [1872] [1873] [1874] [1875] [1876] [1877] [1878] [1879] [1880] [1881] [1882] [1883] [1884] [1885] [1886] [1887] [1888] [1889] [1890] [1891] [1892] [1893] [1894] [1895] [1896] [1897] [1898] [1899] [1900] [1901] [1902] [1903] [1904] [1905] [1906] [1907] [1908] [1909] [1910] [1911] [1912] [1913] [1914] [1915] [1916] [1917] [1918] [1919] [1920] [1921] [1922] [1923] [1924] [1925] [1926] [1927] [1928] [1929] [1930] [1931] [1932] [1933] [1934] [1935] [1936] [1937] [1938] [1939] [1940] [1941] [1942] [1943] [1944] [1945] [1946] [1947] [1948] [1949] [1950] [1951] [1952] [1953] [1954] [1955] [1956] [1957] [1958] [1959] [1960] [1961] [1962] [1963] [1964] [1965] [1966] [1967] [1968] [1969] [1970] [1971] [1972] [1973] [1974] [1975] [1976] [1977] [1978] [1979] [1980] [1981] [1982] [1983] [1984] [1985] [1986] [1987] [1988] [1989] [1990] [1991] [1992] [1993] [1994] [1995] [1996] [1997] [1998] [1999] [2000] [2001] [2002] [2003] [2004] [2005] [2006] [2007] [2008] [2009] [2010] [2011] [2012] [2013] [2014] [2015] [2016] [2017] [2018] [2019] [2020] [2021] [2022] [2023] [2024] [2025] [2026] [2027] [2028] [2029] [2030] [2031] [2032] [2033] [2034] [2035] [2036] [2037] [2038] [2039] [2040] [2041] [2042] [2043] [2044] [2045] [2046] [2047] [2048] [2049] [2050] [2051] [2052] [2053] [2054] [2055] [2056] [2057] [2058] [2059] [2060] [2061] [2062] [2063] [2064] [2065] [2066] [2067] [2068] [2069] [2070] [2071] [2072] [2073] [2074] [2075] [2076] [2077] [2078] [2079] [2080] [2081] [2082] [2083] [2084] [2085] [2086] [2087] [2088] [208

політичних діячів і вчених, діяльність і теоретичні розробки яких замовчувались і були недоступними для наукових досліджень.

Саме такої долі зазнала науково-теоретична спадщина Отто Оттовича Ейхельмана – відомого представника національно-державницького напрямку української політичної думки міжвоєнного періоду, активного громадсько-політичного діяча національного відродження кінця XIX початку XX ст., вченого-правника та педагога. Народився О.Ейхельман в квітні 1854 р. поблизу Санкт-Петербурга. Закінчивши гімназію в Ревелі, продовжив навчання в Дерптському (Тартському) університеті, де здобув юридичну освіту. Тут же в 1876 р. склав професорсько-магістерський іспит з державного, адміністративного й міжнародного права та філософії права. В квітні 1880 р., вчений успішно захистив дисертацію, отримавши науковий ступінь доктора міжнародного права. Професійну діяльність як викладач юридичних дисциплін О.Ейхельман розпочав у Демидівському юридичному ліцеї, де з 1878 р. займав посаду академічного викладача, а згодом очолював кафедру державного і адміністративного права. Життєвий шлях О.Ейхельмана був тісно пов'язаний з Києвом аж до 20-их рр. минулого століття. З квітня 1882 р. працює в Київському університеті св. Володимира, де його обирають ординарним професором. Спершу очолював кафедру історії зарубіжного законодавства, згодом – кафедру міжнародного права. У 1905-1909 рр. - декан юридичного факультету. Після встановлення Радянської влади, прийнявши пропозицію уряду Директорії стати її експертом з політико-юридичних питань, О.Ейхельман емігрує до Праги, де продовжує науково-викладацьку та громадську роботу.

Як вчений-міжнародник, Отто Ейхельман має чимало наукових праць, написаних ним до подій 1917-1920 рр. та присвячених розробці теоретичних проблем політичного і міжнародного права. Уклав збірник міжнародних договорів, підписаних з Росією та документів російського законодавства з питань міжнародного права. Основні праці О.Ейхельмана: „Історія іноземних законодавств” (1884 р.), „Програма курсу міжнародного права” (1888 р.), „До питань історії міжнародного права” (1886 р.), „Конспект лекцій з міжнародного права. Хрестоматія російського міжнародного права” (1887 р.), „Замітки про міжнародні трактати і міжнародне приватне право. Історичний нарис учень про право і державу” (1892 р.), „Нариси із лекції міжнародного права” (1909 р.) та інші.

Міжнародне право О.Ейхельман трактує як певний правовий порядок, який характеризується наявністю обов'язкових норм у публічно правових відносинах як між окремими незалежними державами, так і союзами держав (міжнародно-правовими спілками). У праці „Нариси з лекції міжнародного права”, він констатує, що міжнародне право – це правовий порядок, що визначає міжнародні відносини незалежних держав.

Система міжнародних відносин повинна проводитись централізованим – дипломатичним шляхом. Адміністративна децентралізація, що функціонує у внутрішньому управлінні держави, в зовнішніх відносинах є неприпустимою. Саме тому, єдиним діючим суб'єктом міжнародного права, на його думку, є держава, що представлена урядом: „... тільки держави, ці політично міцні та стало організовані найвищі суспільні об'єднання людей, є основними суб'єктами міжнародного права” [1, с.126]. В системі міжнародно-правових відносин держави набувають статусу особових правових одиниць, що зосереджують в собі міжнародні правові норми, обов'язки та відповідальність. Вчений підкреслює, що в системі міжнародних відносин правові порушення трапляються значно рідше, ніж у внутрішньому житті кожної держави. Це зумовлено тим, що кількість діючих суб'єктів міжнародних відносин є доволі обмеженою і представлена державою. Проте, аналізуючи політичну ситуацію 1919-1923 рр., вважає за доцільне надати окремим групам населення (національним меншинам) статусу суб'єкта міжнародних відносин, що реалізовується через можливість виражати свою позицію перед іншими державами без згоди урядів тих країн, де вони проживають. Таке право може надаватись національно-культурним та адміністративним автономіям. „В майбутньому, зазначає О.Ейхельман, - нації стануть суб'єктами міжнародного права у тому випадкові, якщо вони придбають таке політичне положення на окремій, підпорядкованій їх публічно-правній владі території, яке надасть дотичній політичній організації положення суб'єкта в міжнародному праві...” [1, с.134]. Територіальні розмежування, що були закріплені в мирних договорах 1919-1923 рр. роз'єднали чисельні національні спільноти як в політичному, так і моральному розумінні. Це, на думку О.Ейхельмана, обумовлює необхідність справедливих моральних та матеріальних компенсацій „для відповідних меншостей

населення, політично відірваних від свого, в т.ч. рідного етнічного тіла, виправдати ті територіально-політичні неприродні розкраювання» [4, ф.4465, оп.1, спр.509, арк.12].

У своїх наукових дослідженнях О.Ейхельман розвивав ідею про правову рівність та обов'язковість дотримання норм міжнародного права всіма державами - суб'єктами системи міжнародних відносин. Норми міжнародного права, констатує вчений, суттєво відрізняються від правових норм внутрішнього життя країни. Вони не характеризуються наявністю вищої влади, організованого урядового апарату, законодавчого органу, а також владних механізмів для виконання судових рішень та зобов'язуючого суду, «який суверенно без попередньої згоди вирішував би конфлікти між державами» [1, с.118]. Вчений поділяє норми міжнародного права на дві групи. До першої групи він відносить загальні норми, обов'язкові для всіх суб'єктів міжнародних відносин. До другої - зараховує приватні, партикулярні чи особисті норми, що функціонують між державами на основі укладених договорів. Серед норм міжнародного права О.Ейхельман виділяє: 1) право суб'єкта міжнародних відносин на самостійне політичне існування на власній території, з функціонуючою системою державної влади, незалежною від інших держав. Для підтримання безпеки, порядку, добробуту, забезпечення засобів захисту своєї території та державної незалежності від зовнішніх загроз, держава має право вживати заходи, що є передбаченими в міжнародних договорах і не порушують прав інших держав. Саме в цьому реалізується принцип суверенітету держави з погляду міжнародного права; 2) в основі системи норм міжнародного права лежить право держави на її внутрішню самостійність, право на зовнішню повагу до її державної організації, правового устрою, недоторканості її територіального складу; 3) рівність всіх держав в управлінні системою міжнародних відносин, а також у виконанні обов'язків, зобов'язань, правовій відповідальності за порушення норм і принципів міжнародного права. Ідея про рівну правову обов'язковість основним нормам міжнародного права для усіх держав повинна стати домінуючою в системі міждержавних зв'язків.; 4) угоди між суб'єктами міжнародного права за соїм змістом повинні трактуватися як „вільні згоди поміж сторонами” та обов'язково виконуватись сторонами-укладниками; 5) державі належить право безпосереднього захисту своїх міжнародних прав як основних, так і тих, що набуті на основі різних договорів; 6) правова відповідальність кожної держави за дії, якими вона порушує міжнародні права інших держав чи окремих її представників; 7) невтручання у внутрішні справи інших держав; 7) право кожної держави зберігати за собою нейтралітет у випадку війни, якщо вона не зобов'язана окремими угодами про надання союзної допомоги на користь однієї з воюючих держав.

Більшість цивілізованих країн, підкреслює О.Ейхельман, дотримується зазначених принципів. Вони закладені в цілому ряді нормативних документів, починаючи з конституцій і карних кодексів, де є розділи про порушення принципів міжнародного права. Людство завжди шукало шляхів до примирення, підкреслює дослідник. Про це свідчить цілий ряд фактів: численні проекти міжнародних об'єднань з метою встановлення „вічного миру”, державні об'єднання (федерації, конфедерації), багаточисельні проекти про утворення обов'язкових міжнародних судів для мирного врегулювання спорів. Велике значення для врегулювання міждержавних відносин мали факти організації міжнародних інституцій з осередком в Гаазі – Постійна палата міжнародного єднального суду, створена в 1889 р. першою Гаазькою конференцією миру і Постійна палата міжнародної юстиції, заснована Версальським конгресом 1919 р. Непересічне значення в історії розвитку системи міжнародних відносин, підкреслює дослідник, мало створення за пропозицією В.Вільсона Ліги Нації – вільного союзу держав з метою запобігання збройних конфліктів та зміцнення співпраці держав на користь розвитку людства. На думку О.Ейхельмана, суперечки між державами та їхніми об'єднаннями необхідно розв'язувати виключно в судовий спосіб – через єднальний суд, який „...виявляється найкращим способом правного розв'язання дуже гострих і по суті дуже складних спорів” [1, с.125].

О.Ейхельман обґрунтував застосування теоретичних обробок та юридичної техніки для підвищення авторитету міжнародного права, що дозволило йому обґрунтувати існування принципів міжнародного права і принципів абсолютного суверенітету у відносинах між державами. Здійснив класифікацію норм міжнародного права, зробив вагомий внесок у систематизацію та методику викладання міжнародного права. Погляди та ідеї вченого можуть бути використані в сучасній практиці міжнародних відносин.

1. О.Ейхельман. Побутові підстави, правничий уклад і сучасний культурний поступ міжнародного права // Записки Української Господарської Академії в Чехословацькій республіці. - Подєбради, 1931. – Вип.1. – Т.3. – С. 108-153; 2. Заблоцька Л.Г. Ейхельман Отон Отонівич. – В кн.: Юридична енциклопедія: В 6 т. – К.: „Українська енциклопедія”. – Т.2. – 1999. – С. 320; 3. Наука міжнародного права в університеті Святого Володимира. В 2 т. Том 2: О.О.Ейхельман, П.М.Богаєвський, О.О.Жилін / Упорядники: О.В.Задорожній, В.А.Короткий. – К.: Видавничий дім „Промінь”, 2004. – 456 с.; 4. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України в м.Києві.

Яцишин У.В.*

Активізація українських клерикальних організацій у контексті українсько-польських відносин

Греко-Католицька Церква в Галичині мала високий авторитет серед простого населення та інтелігенції, оскільки допомагала людям у формуванні світоглядної позиції, морально-етичних принципів тощо. Тому природним є те, що деякі греко-католицькі священики долучилися до діяльності ряду громадських та державних організацій, політичних партій і таким чином брали участь у політичному житті Галичини.

Активним учасником політичного життя Галичини був єпископ Г.Хомишин. Ще у червні 1911 р. за підтримки єпископа у Львові була створена Християнсько-суспільна партія (ХСП), яка виступала за рівноправ'я з поляками та боротьбу з радикалами, москвофілами та соціалістами. Г.Хомишин організував у Станіславі збори священиків єпархії, щоб вони засвідчили їх офіційний вступ до ХСП [2, с.9]. Зауважимо, що погляди Г.Хомишина були дещо поблажливими, про що свідчить його прагнення до порозуміння з поляками через здійснення певних поступок, які з українського боку мали втілитися у тимчасове припинення прагнень до автономії.

Українське християнське об'єднання (УХО), яке утворилося з ініціативи Г.Хомишина у 1925 р. і складалося переважно з духовенства мало за мету згуртування усіх християн та домагання, щоб партії у своїй діяльності виступали згідно з духом і наукою католицької церкви. При цьому їхня участь у складанні передвиборчих списків не зводилася до пасивних закликів проявляти християнське сумління. На їхню думку, якщо партії розраховують на голоси віруючих, то УХО має право висувати свої вимоги щодо кандидатів партій, "...які хочуть співпрацювати в згоді з католицькими кругами" [3]. Як наслідок, до народного комітету Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО), з якою вона неодноразово співпрацювала напередодні виборів, увійшли 24 священики.

УХО було створене з метою протидіяти прорадянським настроям в Галичині і не претендувало на статус політичної сили аж до травня 1928 р., коли Г.Хомишин на зборах Станіславської єпархії запропонував перетворити об'єднання у партію, яка була б незалежною від будь-яких політичних структур – Українську Католицьку Народну Партію (УКНП). В її програмі була закладена концепція широкої автономії Галичини у складі Польщі. Програмні засади цієї партії ґрунтувалися на ідеях О.Назарука та певною мірою державотворчій концепції С.Томашівського [2, с.25].

Створення цієї партії співпало із загостренням напруження між населенням Польщі та Західної України. У 1930 р. президент Ю.Пілсудський розпустив парламент і призначив нові вибори. За цим слідували акти протесту Української Військової Організації (УВО) з українського боку та акція "паціфікації" (умиротворення) з польського. Метою цієї акції був терор проти селян, який відбувався шляхом проведення поліцією, а згодом і військами, обшуків та арештів. За час проведення акції "паціфікації" на галицьких землях було заарештовано 30 колишніх послів, майже весь провід УНДО та ряд лідерів Української соціалістично-радикальної партії (УСРП), що викликало осуд цієї акції українськими партіям [7, с.379]. Таким чином польські власті намагалися послабити українські політичні сили перед виборами.

* Яцишин У.В. - аспірантка кафедри політології.